

Rank correlation of resiliency modalities among higher education students in war conditions

Viktoriiia Ogorenko
Tamara Shusterman
Alla Nikolenko
Viktor Kokashynskyi
Anastasiia Khotimska

Дніпровський державний медичний університет

Private psychological practice, city of Dnipro, Ukraine.

Actuality. During the war in Ukraine, the population, including higher education students, faces stress from constant tension caused by concern for their own safety, their relatives and loved ones, a possible negative development of events, training, etc. By developing resilience skills, students will be able to improve their coping with stress.

Methods. 174 higher education students were examined, including: 144 students of Dnipro State Medical University (main group) and 30 students of Ukrainian State University of Science and Technology (comparison group).

The researchers used a psychodiagnostic method using integrative model of resiliency «BASIC Ph».

The results. In the main group of male higher education students, the modalities «Belief», «Socialization» and «Physical» had a direct correlation of moderate strength with all other modalities of coping with stress. A direct correlation of moderate strength between the «Affect» and «Imagination» modalities was also observed. In the comparison group (male gender) «Physical» modality had a direct correlation of moderate strength with the modalities «Socialization», «Affect» and «Imagination». A direct correlation of moderate strength was observed between the «Affect» and «Imagination» modalities.

In the main group of female higher education students, a direct weak correlation was observed between «Physical» modality and the modalities «Cognition», «Imagination» and «Affect», as well as between the strategy «Socialization» and «Imagination». A direct correlation of moderate strength was observed between the modalities «Affect», «Imagination» and «Socialization». In the comparison group, a direct correlation of moderate strength was observed between the modality «Belief», «Cognition» and «Physical».

Discussion. In both groups of male higher education students, only direct correlations of moderate strength were observed. Overall, male higher education students in the main group demonstrated a greater number of associations between modality scores than did the comparison group.

In the groups of female higher education students, correlations of varying strength were observed between the indicators of the modalities.

Thus, more correlations were observed in the main group than in the comparison one.

Conclusion. When conducting a rank correlation of resiliency modalities among higher education students, a more multifaceted model of coping with stress was revealed in medical students, compared to students of technical specialties. The revealed multifaceted model

indicates a more resource-oriented way of coping with stress in medical students, which is the basis for the development and use of resilience, including war conditions. The results of the study should be taken into account when developing psychoeducational and psychocorrective measures and conducting psychological support for students of higher education in the conditions of war and post-war time.

Актуальність

Під час війни в Україні населення стикається із *стресом* від постійної напруги, обумовленої занепокоєнням власною безпекою, своїх рідних і близьких, можливим негативним розвитком подій, волонтерською діяльністю тощо. Задля збереження оптимального психологічного благополуччя та формування в суспільстві культури піклування про ментальне здоров'я створена та впроваджена Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», ініційована першою леді України Оленою Зеленською. Піклування про ментальне здоров'я задля успішного *стресоподолання* у українців має бути щоденною звичкою [1, 2].

Групою ризику щодо психологічних наслідків війни є здобувачі вищої освіти, оскільки крім стресу війни, саме навчання у закладах вищої освіти пов'язане з високим рівнем психічних і фізичних навантажень [3, 4]. Згідно з рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я, зберігання та підтримка здоров'я молоді є одним з пріоритетних напрямків подальшого розвитку практичної медицини у XXI столітті [5].

Незважаючи на небезпеки і ризики, пов'язані зі складними життєвими ситуаціями, у людини завжди є можливість вийти переможцем з кризи, встати на наступну сходинку в своєму розвитку, придбати нові знання і уміння, які підвищать її особистісний потенціал і соціальну успішність. *Резильєнтність* – процес гарної адаптації до несприятливих подій, травм, трагедій, погроз або значного впливу стресу, що особливо актуально для здобувачів освіти. Розвиваючи ці навички, здобувачі освіти зможуть покращити свою стійкість і краще справлятися зі стресом, травмою та негараздами [6].

Розробка та впровадження психоосвітніх та психопрофілактичних заходів виявлення моделей стресоподолання та їх кореляційних зв'язків у здобувачів вищої освіти задля формування та розвитку резильєнтності є нагальним завданням для фахівців сфери охорони психічного здоров'я.

Метою дослідження був аналіз кореляційних зв'язків модальностей стресоподолання у здобувачів вищої освіти в умовах війни.

Методи

Було обстежено 174 здобувача вищої освіти, з них: 144 студента 4-6 курсів медичного факультету й факультету медицини і фармації Дніпровського державного медичного університету за спеціальністю 222 «Медицина» (основна група) та 30 студентів 4-5 курсів металургійного та електро-металургійного факультетів Українського державного університету науки та технологій (група порівняння).

Серед студентів-медиків було жінок 108 (75%), чоловіків – 36 (25%) осіб. Середній вік обстежуваних склав 20,22 (SD 3,05) роки, жінок – 20,21 (SD 3,04), чоловіків – 20,25 (SD 3,14).

В групі порівняння: жінок – 12 (40%) осіб, чоловіків – 18 (60%). Середній вік обстежуваних склав 21,0 (SD 2,66) роки, жінок – 20,33 (SD 2,81), чоловіків – 20,25 (SD 3,14).

За віком обидві групи були статистично однорідними ($p > 0,05$). За статтю була виявлена статистично значима різниця між двома групами ($p < 0,05$).

В дослідженні застосовувався психодіагностичний метод з використанням багатовимірної моделі стресоподолання «BASIC Ph». Ця методика є результатом багаторічного емпіричного аналізу здорових способів подолання людиною кризових ситуацій М. Lahad [6]. Оцінка потенціалу подолання стресової події проводилась за шістьма модальностями:

B – Belief & values – віра, переконання, цінності, філософія життя.

A – Affect – вираження емоцій та почуттів.

S – Socialization – соціальні зв'язки, соціальна підтримка, соціальна приналежність, спілкування.

I – Imagination – уява, мрії, спогади, творчість.

C – Cognition, thought – розум, пізнання, когнітивні стратегії.

Ph – Physical – фізична активність, тілесні ресурси.

Максимальна сума балів за кожною модальністю дорівнює 36.

Серед вищенаведених модальностей виділялися такі, що домінують у здобувачів вищої освіти та аналізувались їхні позитивні прояви й потенційні ресурси у подоланні стресу війни.

Статистичний аналіз проводився з використанням статистичного пакету STATISTICA 6.1 (StatSoftInc., Серійний № AGAR909E415822FA). Перевірка на нормальність розподілу показників проводилась за допомогою критерію Шапіро-Уїлка. Для показників з нормальним типом розподілу використовували параметричні статистичні методи (середнє арифметичне та стандартне відхилення ($M (SD)$) для презентації показника та критерій Стьюдента для порівняння показників між групами). Для показників з типом розподілу, відмінним від нормального, використовували непараметричні статистичні методи (медіана та 1-3 квартилі ($Me [Q1;Q3]$) для презентації показника та критерій Манна-Уїтні для порівняння показників між групами). Враховуючи наявність кількісних параметрів з типом розподілу, відмінним від нормального, кореляційний аналіз показників проводився з використанням непараметричного коефіцієнту кореляції Спірмена. Однорідність груп за статтю перевірялася за критерієм хі-квадрат. Значущими вважали відмінності при статистичній значущості результату $p < 0,05$.

Результати

В ході дослідження був проведений кореляційний аналіз зв'язків між показниками модальностей серед чоловіків основної та групи порівняння, результати представлені на рис. 1.

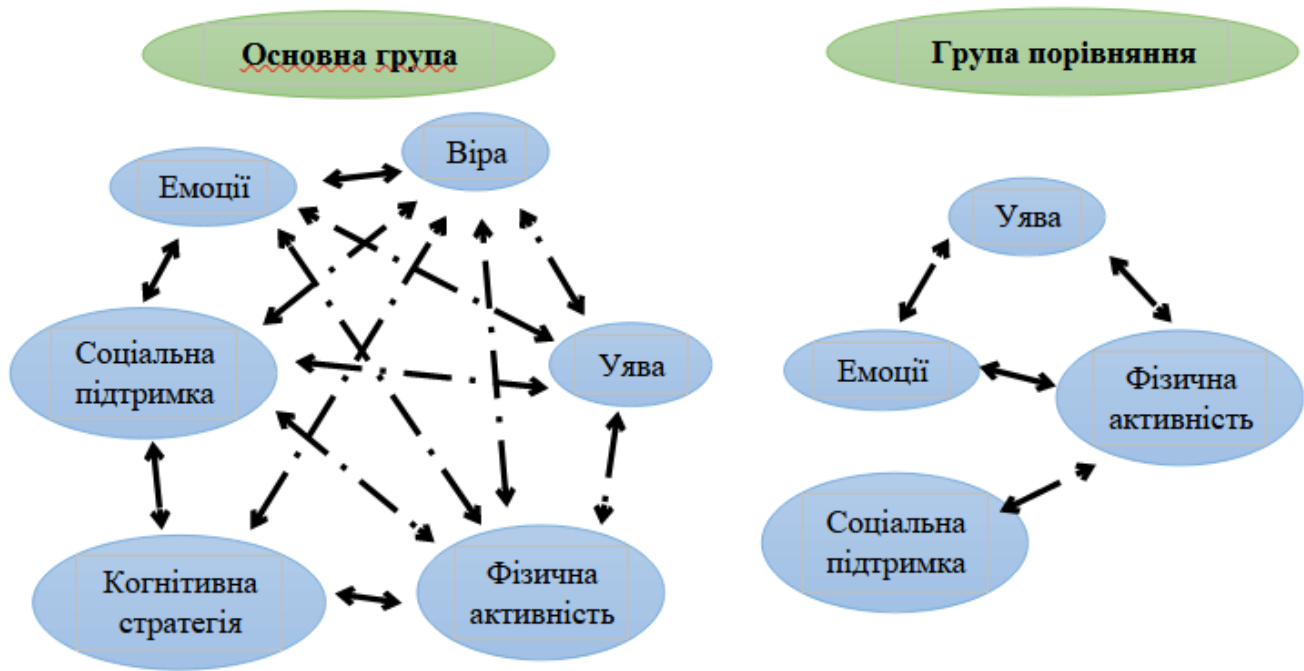

Рис. 1. Виявлені кореляційні зв'язки показників обох груп (чоловіча стать)

Примітка.

Прямий кореляційний зв'язок середньої сили

В основній групі модальності «Віра», «Соціальна підтримка» та «Фізична активність» мали прямий кореляційний зв'язок середньої сили з всіма іншими модальностями стресоподолання.

Також простежується прямий кореляційний зв'язок середньої сили між модальностями «Емоції» та «Уява».

В групі порівняння модальність «Фізична активність» мала прямий кореляційний зв'язок середньої сили з модальностями «Соціальна підтримка», «Емоції» та «Уява».

Простежувався прямий кореляційний зв'язок середньої сили між модальностями «Емоції» та «Уява».

Кореляційний аналіз зв'язків між показниками модальностей серед жінок обох груп представлений на рис. 2.

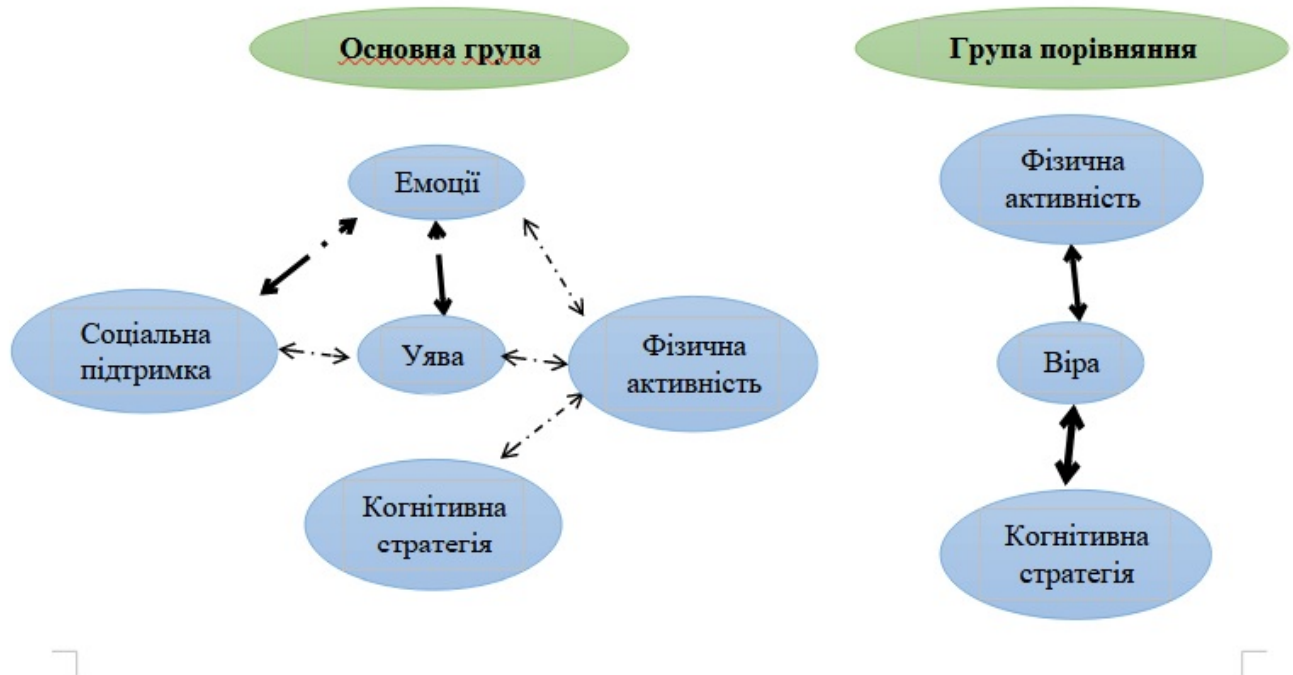

Рис. 2. Виявлені кореляційні зв'язки показників обох груп (жіноча стать)

Примітка.

- Прямий кореляційний зв'язок слабкої сили ← - - - - - →
- Прямий кореляційний зв'язок середньої сили ← - . - . - . →
- Прямий сильний кореляційний зв'язок ← - - - - - →

В основній групі між модальністю «Фізична активність» простежувався прямий слабкий кореляційний зв'язок з модальностями «Когнітивна стратегія», «Уява» та «Емоції», також між стратегією «Соціальна підтримка» та «Уява».

Прямий кореляційний зв'язок середньої сили спостерігався між модальністю «Емоції» та «Уява» і «Соціальна підтримка».

В групі порівняння прямий кореляційний зв'язок середньої сили спостерігався між модальністю «Віра» та «Когнітивною стратегією» і «Фізична активність».

Обговорення

В обох групах студентів чоловічої статі спостерігалися лише прямі кореляційні зв'язки середньої сили. Загалом, здобувачі освіти чоловічої статі в основній групі продемонстрували більшу кількість зв'язків між показниками модальностей, ніж в групі порівняння. В основній групі найбільшу кількість зв'язків виявлено у модальностей «Фізична активність», «Віра» та «Соціальна підтримка», в той час, як в групі порівняння - лише модальність «Фізична

активність».

В групах здобувачів освіти жіночої статі спостерігалися різні за силою кореляційні зв'язки між показниками модальностей. Так, в основній групі спостерігалось більше кореляційних зв'язків, ніж в групі порівняння. Модальність «Емоції» мала прямі середні зв'язки з модальностями «Уява» й «Соціальна підтримка». Інші зв'язки були слабкими. В групі порівняння модальність «Віра» мала прямий середній зв'язок з модальністю «Фізична активність» та лише один серед двох груп прямий сильний зв'язок з модальністю «Когнітивна стратегія».

Висновок

1. При проведенні кореляційного аналізу зв'язків модальностей стресоподолання у здобувачів вищої освіти виявлена більш багатогранна модель подолання стресу у студентів-медиків, у порівняння із студентами технічних спеціальностей.
2. Виявлена багатогранність моделі свідчить про більш ресурсоорієнтований шлях стресоподолання у студентів-медиків, що є підґрунтям для розвитку та використання резильєнтності, в тому числі в умовах війни.
3. Результати дослідження слід враховувати при розробці психоосвітніх і психокорекційних заходів й при проведенні психологічного супроводу здобувачів вищої освіти в умовах війни та повоєнного часу.

References

1. Комплекс освітніх тренінгів з першої психологічної допомоги особам в кризових ситуаціях: навчально-наочний посібник / В.В. Огоренко та ін. Дніпро: ЛІРА, 2023. 278с.
2. Психолого-психіатричні наслідки воєнного часу : навчальний посібник / заг. ред. професора В. В. Огоренко. Дніпро: ЛІРА, 2023. 312 с.
3. Danese A, Martsenkovskiy D. Editorial: Measuring and Buffering the Mental Health Impact of the War in Ukraine in Young People. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2023 Mar;62(3):294-296. doi: 10.1016/j.jaac.2022.11.001. Epub 2022 Nov 14. PMID: 36396083.
4. Yuryeva LM, Sharun AI. Adjustment disorder among students, who has suffered psychoemotional stress: systematic review of diagnostics, treatment and preventive care. *Medicni perspektivi*. 2021;4:47-51. <http://dx.doi.org/10.26641/2307-0404.2021.4.248082>
5. Sampson K, Priestley M, Dodd AL, Broglia E, Wykes T, Robotham D, Tyrrell K, Ortega Vega M, Byrom NC. Key questions: research priorities for student mental health. *BJPsych Open*. 2022 May 10;8(3):e90. doi: 10.1192/bjo.2022.61. PMID: 35535504; PMCID: PMC9169497.
6. Ajdukovic D., Kimhi S., Lahad M. Resiliency: Enhancing Coping with Crisis and Terrorism: IOS Press BV, 2015. 236 p.